

Prosjektplan Færder kommune

Vestfold på laget: Medvirkning, demokrati og medborgerskap

1. Prosjektinformasjon

Valgt innsatsområde for folkehelseprosjektet i Færder kommune er medvirkningsstrukturer i frivillighet og sivilsamfunn. Prosjektet vil omfatte implementering av handlingsplanen i Færder kommunes Frivillighetsstrategi gjennom bruk av relevante arbeidsverktøy og metoder for medvirkning, samskaping og demokratiutvikling. Ønsket mål for prosjektet er at barn og unge i Færder i større grad skal kunne påvirke innholdet i aktivitetene de deltar i, og delta lengst mulig i organisert fritidsaktivitet. For å få til dette skal prosjektet i hovedsak bidra til å øke kompetansen om medvirkning og inkludering hos tillits- og ressurspersoner i frivilligheten.

Det er et stort potensial for å mobilisere frivilligheten i Færder til å jobbe mer målrettet med medvirkning og inkludering med mål om å beholde barn og unge i organisert aktivitet. Prosjektet søker å fortsette og videreutvikle den likeverdige dialogen mellom frivilligheten og Færder kommune. Dette skal gjøres gjennom kompetanseheving, samskappingsprosesser og tiltaksutvikling. Å jobbe for at barn og unge skal ha en autonom stemme på etablerte fritidsarenaer, krever kultur- og strukturendring, samt å utfordre tradisjonelle arbeidsmåter.

Proporsjonal universalisme vil si at tiltak bør innrettes universelt, men virke best for de som trenger det mest, og fremholdes som et nødvendig prinsipp for utjevning av sosiale forskjeller. Prosjektet vil jobbe etter dette prinsippet, for å sikre at arbeidet treffer de som trenger det mest, uten at grupper stigmatiseres eller marginaliseres.

Kommune:	Færder kommune
Innsatsområde:	☐ Offentlige medvirkningsstrukturer ☒ Frivillighet og sivilsamfunn
Prosjektansvarlig:	Helena Bisgaard Rådgiver Frivillighet Helena.bisgaard@faerder.kommune.no 90556021
Prosjektleder:	Ansettelse i 40% stilling.

1. Mål og rammer

Utfordringer prosjektet skal møte

Færder kommunes oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer identifiserer sosial ulikhet, unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring samt psykiske plager og lidelser som de viktigste folkehelseutfordringene i Færder kommune. I Færder ses en tydelig sosial ulikhet innenfor de fleste indikatorer for helse, levevaner, levealder og evne til å benytte seg av samfunnets ressurser. Dette gjelder alle aldersgrupper. Alle kommunene i Vestfold har hatt en økning i inntektsulikhet siden 2009, men ulikheten er størst i Færder kommune. Andelen barn og unge som lever i husholdninger med lave inntekter har også økt gjennom de siste 15 årene både i Færder, Vestfold og i landet som helhet. Inntektsulikhet mellom husholdninger gjør at mange barn vokser opp med redusert tilgang på en del ressurser sammenlignet med andre barn.

Tall fra Ungdata-undersøkelsen 2021 viser at unge i Færder rapporterer lavest blant kommunene i Vestfold på indikatoren *høy tilfredshet med livet*. Tall fra folkehelseundersøkelsen i Vestfold og Telemark (Folkehelseinstituttet, 2021) viser høyest forekomst av psykiske plager blant unge i alderen 18-29 år, og at forekomsten av psykiske plager synker gradvis med økende alder. Psykiske plager og lidelser har økt i alle aldersgrupper, men mest blant unge under 44 år. Ungdata-undersøkelsen 2024 viser imidlertid at det har vært en nedgang i andel som rapportert om psykiske plager siden 2021.

Barnekonvensjonen slår fast at alle barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv. Å kjenne tilhørighet, at noen bryr seg og å være del av et fellesskap, er grunnleggende for alle mennesker. Trivsel og tilhørighet kan ses som essensielle ressurser for å oppnå sosial bærekraftige lokalsamfunn. Organiserte fritidsaktiviteter er viktige arenaer for barn og unges opplevelse av fellesskap og tilhørighet. Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter bidrar til inkludering og kan være sosialt utjevne.

Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter blant barneskoleelever i Færder ligger litt over landsgjennomsnittet, der 79% svarer at de deltar i organisert fritidsaktivitet (Ungdata, 2024). De fleste deltar i sport/idrett, men det ses en økning i deltakelse på andre aktiviteter som musikk, dans og teater og andre aktiviteter fra 2021 (kan skyldes pandemi). Ungdata-undersøkelsen viser at det er flere jenter enn gutter på barneskolen (5.-7. klasse) som deltar i organisert aktivitet. Deltakelsen synker på ungdomsskolen blant begge kjønn, og på ungdomsskolen er det flere gutter enn jenter som deltar i organisert aktivitet. Fra ungdomsskole til videregående viser Ungdata-undersøkelsen (2024) en betydelig nedgang i deltakelse for begge kjønn, særlig blant jenter. I Vg3 er det kun 23% gutter og 17% jenter som oppgir at de deltar i organisert aktivitet.

Ungdata + viser også en tydelig sammenheng med familiens sosioøkonomiske forhold, der barn fra familier med høy sosioøkonomisk status oftere deltar i organisert aktivitet sammenlignet med barn fra familier med middels og lav sosioøkonomisk status. Dette gjenspeiles i rapporten «Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter» (Jacobsen et al., 2021) der et av hovedfunnene var tydelige sosiale forskjeller i deltakelse generelt sett, og at ungdom fra hjem med høy sosioøkonomisk status har nesten dobbelt så stor sjanse for å delta i organiserte fritidsaktiviteter sammenlignet med dem som kommer fra hjem med lav sosioøkonomisk status. Dette gjaldt både deltakelse i idrett, kultur, friluftsliv og andre typer organisasjoner. Rapporten viste også forskjeller i deltakelse basert på foreldres landbakgrunn.

Ungdata+ undersøkelsen (2023) finner at de som deltar i organiserte fritidsaktiviteter rapporterer en betydelig høyere livskvalitet enn de som ikke deltar i slike aktiviteter. Blant de som deltar, øker livskvaliteten for hver ekstra hverdag i uken med organisert aktivitet, helt til det flater ut ved fire dager i uken.

Det kommer også frem av Ungdata+ undersøkelsen (2023) at barn og unge som deltar opplever liten grad av medvirkning og innflytelse i de aktivitetene de deltar i. 90 % svarer at de selv bestemmer hvilke aktiviteter de skal gå på, mens de færreste opplever at de får være med på å bestemme hva de skal gjøre i de fritidsaktivitetene de går på (35 %). De fleste opplever mestring; 85 % opplever å lære mye i fritidsaktiviteten og 77 % føler seg vanligvis flinke i de aktivitetene de går på. De fleste opplever også tilhørighet til de andre i fritidsaktiviteten; 87 % liker dem som de er sammen med på fritidsaktivitetene og 78 % føler at de passer inn sammen med de andre.

Lokal erfaring viser dessuten at det er rom for forbedring når det gjelder inkludering i organiserte aktiviteter. For økt inkludering er medvirkning en av flere viktige faktorer. Medvirkning er en pågående prosess og krever stadig kompetanseutvikling av ressurspersonene i frivilligheten.

Prosjektet vil også ta utgangspunkt i etablerte verktøy som ble utformet for medvirkning i forrige folkehelseprosjekt *Mitt Færder*.

En av hovedsatsningene for en bærekraftig fremtid i Færder kommune er frivillighet og innbyggernesamarbeid. I dette ligger forsterket innsats i arbeid med frivillighet og samarbeid med innbyggerne om forebygging av utenforskap.

Innsatsområde

- **Beskriv hvilket innsatsområde som er valgt**

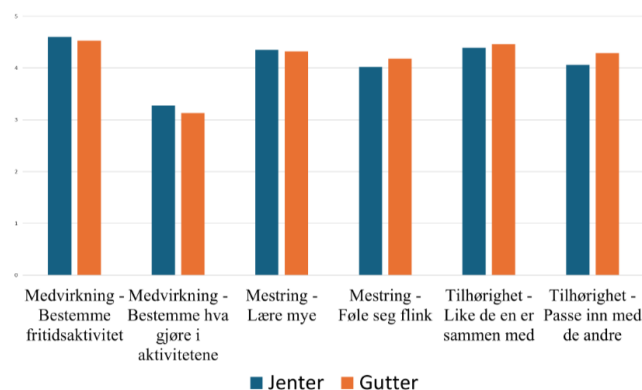
Medvirkning, mestring og tilhørighet.

Valgt innsatsområde for prosjektsøknaden er medvirkningsstrukturer i frivillighet og sivilsamfunn. Prosjektet vil omfatte implementering av handlingsplanen i Færder kommunes Frivillighetsstrategi, gjennom bruk av arbeidsverktøy og –metoder for medvirkning og samskaping. Søkelys på kompetanseheving av ressurspersoner i frivilligheten, særlig når det gjelder inkludering og medvirkning for å beholde barn og unge i organiserte fritidsaktiviteter.

Det er satt et klart skille i dette prosjektet, for at det skal være mulig å måle om barn og unge blir lengre i organisert aktivitet dersom de får større mulighet til å medvirke i sin valgte fritidsaktivitet. Prosjektet skal teste ut vår hypotese om at barn og unge blir lengre i organisert aktivitet dersom de får være med å medvirke til innholdet og utformingen av aktivitetene de deltar på. Spesielt tre typer opplevelser er særlig viktige for at barn og unge skal oppleve økt livskvalitet gjennom organiserte fritidsaktiviteter: Medvirkning, mestring og tilhørighet. Dette er grunnleggende psykologiske behov (Ryan & Deci, 2000).

Ungdata+ undersøkelsen (2023) viser at av disse tre opplevelsene skiller én seg negativt ut; Medvirkning:

Gjennomsnittlig opplevelse av medvirkning, mestring og tilhørighet i organiserte fritidsaktiviteter (n= 4765-4884)

Figur 1: Medvirkning til innhold i aktivitetene scorer lavest. Kilde: Ungdata+ undersøkelsen 2023, Lorentzen et.al. 2024.

Lorentzen et.al. (2024) finner at det er et potensiale for ytterligere å styrke disse tre opplevelsene og aspektene ved organiserte fritidsaktiviteter, og da særlig rundt medvirkning i aktivitetene. Dette kan forventes å styrke livskvalitet ytterligere. Både ledere/trenere, foresatte og de andre deltakende barna kan ha en rolle i dette arbeidet (Chu & Zhang, 2019; Felber Charbonneau & Camire, 2020; Ryan & Deci, 2000)

Organisert idrett er den fritidsaktiviteten det er forsket mest på frafallet blant spesielt ungdom. Det er flere faktorer som spiller inn og kan forklare frafallet. Norges idrettshøgskole har forsket på frafallet i organisert idrett. Hovedfunnene viser at ungdom slutter med idrett fordi det blir for proft og seriøst, og at det oppstår et krysspress. Flere av ungdommene rapporterer også at de ikke føler seg gode nok. For en trener eller lagleder er det derfor viktig å løfte lagånden og lagfølelsen, og ikke minst beholde leken i idretten (Espedalen, 2024). Kan hovedfunnene underbygge det at medvirkning til innholdet i aktiviteten kan gjøre at flere velger å fortsette med en organisert aktivitet?

- **Beskriv kort hva tiltaket skal handle om**

Proporsjonal universalisme fremholdes som et nødvendig prinsipp for utjevning av sosiale forskjeller. Prosjektet vil jobbe etter dette prinsippet, for å sikre at arbeidet treffer de som trenger det mest, uten at grupper stigmatiseres eller marginaliseres.

Prosjektet gjennomføres casebasert over tre år, og skal teste ut hvordan økt medvirkning til utformingen av organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge kan bidra til at flere velger å fortsette i aktiviteten. Prosjektet skal teste hypotesen gjennom å invitere fire-fem frivillige organisasjoner til pilotering. Kvantitativt kartlegges det hvor mange aktive medlemmer deltagerorganisasjonene har i målgruppen barn og unge ved prosjektstart og prosjektslutt. Kvalitativt følges prosjektet med intervjuer og spørreskjemaer til aktivitetsledere og aktivitetsdeltakere underveis og avslutningsvis i prosjektperioden.

- **Hvor langt har dere kommet i planleggingen?**

Revidert Frivilligstrategi med handlingsplan 2023-2027 ble vedtatt 31. mai 2023. Arbeidet med handlingsplanen er påbegynt og folkehelseprosjektet gir en reel mulighet til å styrke arbeidet rundt implementeringen av handlingsplanen og få til en satsning på flere viktige områder i handlingsplanen, som medvirkning, samskaping og deltagelse i frivilligheten i Færder kommune. Det er ønskelig med en kompetanseutvikling for alle frivillige organisasjoner og ressurspersoner i frivilligheten, samt økt kompetanse på samarbeid med frivilligheten internt i kommunen. Se milepælsplan under «Prosjektorganisering» lenger ned i prosjektplanen.

- **Har innsatsen sammenheng med andre pågående eller planlagte innsatser i organisasjonen?**

Færder kommunes oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer identifiserer utenforskap i form av andel unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring som en av hovedutfordringene i Færder kommune. Oversiktsdokumentet peker på samfunnsdeltakelse og aktive nærmiljø og lokalsamfunn som anbefalte prioriteringer i kommunalt plan- og utviklingsarbeid. Utfordringen er videre definert som en av hovedutfordringene i Færder kommunes planstrategi og samfunnsdel. Prosjektet er derfor helt i tråd med Færder kommunes overordnede satsninger og prioriterte innsatsområder.

Færder kommune jobber bredt med en styrking av arbeidet på frivillighetsfeltet gjennom å styrke frivillighets-teamet og oppstart av prosjekter i samarbeid med frivillige organisasjoner. For eksempel er «prosjekt inkludering» startet opp i samarbeid med Færder idrettsråd og idrettslagene i Færder. Målet med prosjektet er å etablere et kompetansehjelp for idrettslagene der inkludering og verktøy knyttet til dette, blir synliggjort, tilgjengeliggjort og tatt i bruk av idrettslagene. Færder kommune og Teie IF jobber med å utforme en partnerskapsavtale om å etablere konseptet Aktive lokalsamfunn på Teie. Målet med dette prosjektet er å inkludere flere i Teie IFs aktiviteter, utvide rammen for mulige aktiviteter sammen og å samarbeide om økt fysisk aktivitet for skoleelever.

Det er også laget en plan for forum for frivillighet med søkelys på styrking og utvikling av kompetanse i frivillige organisasjoner og foreninger. I forum for frivillighet skal organisasjonene kunne fortelle og dele sine suksesshistorier.

Hovedmål:

Det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet knyttet til medvirkning, demokrati og medborgerskap for og med barn og unge er styrket.

Barn og unge i Færder deltar lenger i organisert fritidsaktivitet.

Dette håper vi skal bidra til økt inkludering, andel barn og unge som opplever psykiske plager er redusert og flere rapporterer om god livskvalitet. Aktive samfunnsborgere at barn og unge medvirker og engasjerer seg i aktiviteter som omhandler fellesskapet.

Dette kan vi på sikt måle ved hjelp av følgende kvantitative data:

- *Oversikt over medlemstall*
- *Ungdata undersøkelse*
- *Kvalitative undersøkelser*
- *Samarbeid med USN?*

Delmål:

1. Skape varige strukturer for ungdomsmedvirkning i organiserte fritidsaktiviteter, dette som et viktig ledd i det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet i kommunen.
2. Kompetanseheving av ressurspersoner i de deltakende pilotorganisasjonene.
3. Ressurspersoner i pilotorganisasjonene iverksetter flere og bedre medvirkningsprosesser med verktøy og kompetanse, utviklet i prosjektet.
4. Ungdom i pilotorganisasjonene opplever reell medvirkning i sine fritidsaktiviteter.
5. Ungdom opplever økt trivsel og mestring i valgt fritidsaktivitet.
6. Ungdom i pilotorganisasjonene opplever reell medvirkning i sine fritidsaktiviteter.
7. Gjøre ungdom i stand til å ta en aktiv rolle i samfunnsmedvirkningen.

Målgruppe

Prosjektet vil lyse ut en tilskuddsordning for å rekruttere aktive pilotorganisasjoner. Vi ønsker at pilotorganisasjonene i størst mulig grad representerer en bredde av frivillige organisasjoner for barn og unge i Færder. Pilotorganisasjonene som mottar tilskudd, vil i første omgang være målgruppen for prosjektet. Målet er at organisasjonenes arbeidsmetoder fører til varig endring for å beholde ungdom i organisert fritidsaktivitet.

Den implisitte målgruppen for prosjektet er barn og unge. For å oppnå endring i målgruppen, vil prosjektet sette søkelys på de voksne og andre ressurspersoner i frivillige organisasjoner. Dette skal resultere i en positiv endring for barn og unges medvirkning og opplevelse av deltakelse i utformingen av sine aktiviteter. Et mål er at dette skal bidra til at barn og unge forblir i aktivitetene de deltar på, og ikke faller fra i tidlig ungdomsår. |

Prosjektorganisering

Prosjektansvarlig: Helena Bisgaard

Prosjektleder: Helena frem til nyansettelse

Prosjektstilling: Lyses ut før jul 2024, ansette begynnelsen av 2025.

- *Pilotorganisasjoner: Det utlyses en tiltaksordning for 4-5 pilotorganisasjoner som ønsker å være med i prosjektet. Disse organisasjonene er det kommunen til samarbeide for å nå målet.*

Kommentert [DS1]: Et annet mål kan være å stimulere til at ungdom tar en større del i samfunnsmedvirkningen generelt?

- Tverrfaglig prosjektgruppe: Helena Bisgaard (rådgiver frivillighet), Tore Birkeland (idrettsrådgiver), Vilde Stangeland (folkehelsekoordinator), Jan Kristian Johansen (stab oppvekst).
- Tverrfaglig styringsgruppe: Dag Henrik Skatteboe (virksomhetsleder kultur), Hilde Forsmo (Leder stab oppvekst), representant fra idrettsrådet og fra kulturorganisasjon.

Milepælsplan:

Hva	Når
Utllysning av stilling og søknadsfrist.	Medio desember 2024, frist 31. desember.
Kriterier for tilskuddsordning.	Utkast til tilskuddsutlysning medio desember 2024, ansette prosjektleder før vi avklarer kriterier.
Utllysning av tilskuddsordning og rekruttering av pilotorganisasjoner.	Tilskuddsutlysning i starten av mars, søknadsfrist 31. april.
Kartlegging av status med nullpunktsmåling og underveis måling.	Juni 2025, 2026, 2027
Kompetanseheving av ressurspersoner i pilotorganisasjoner.	Første samling juni 2024, lage en kompetansehevingsplan for videre aktivitet.
Utpøving og gjennomføring av kompetanse på medvirkning.	Høst 2025/vinter vår 2026.
Veiledning og oppfølging.	2026 og 2027
Kartlegging og måling underveis.	Koble på USN.
Kartlegging, evaluering og prosjektrapportering.	2027

Budsjettplan:

Budsjettpost	2025	2026	2027	Totalt
Lønn til prosjektleder 40%	300 000,-	300 000,-	300 000,-	900 000,-
Tilskudd til pilotorganisasjonene	100 000,-	100 000,-	100 000,-	300 000,-
Midler til kompetanseheving, materiell og utstyr	33 000,-	33 000,-	33 000,-	100 000,-
Totalt:				1 300 000,-